

Nie uczą się i nie pracują. Czy stanowią wyzwanie dla polityki publicznej?

Mateusz Smoter

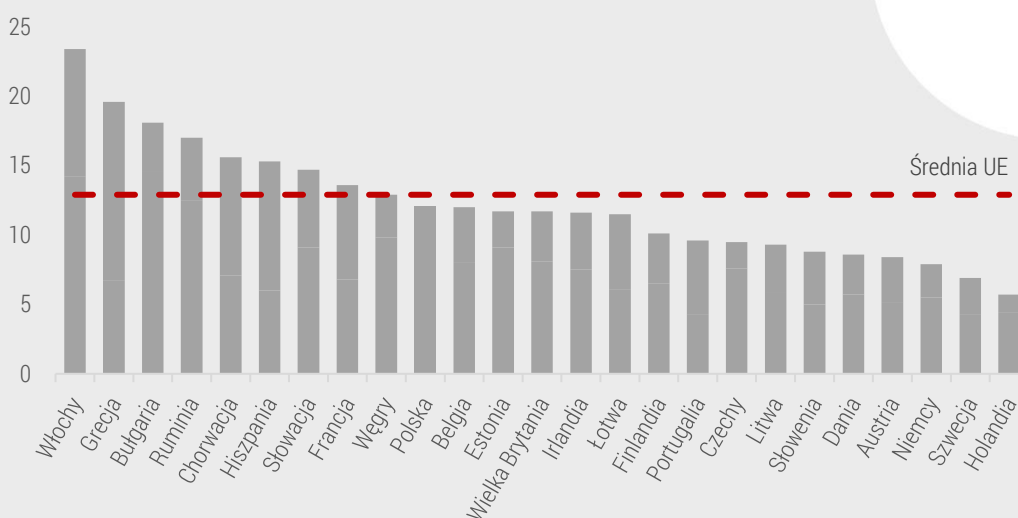
Główne wnioski

Mimo najlepszej od lat sytuacji na rynku pracy, 750 tysięcy młodych osób w Polsce nie pracuje i nie uczy się (NEET). Długotrwałe bezrobocie w młodym wieku może prowadzić do negatywnych skutków społecznych i ekonomicznych. Ze względów demograficznych pożądane jest zwiększanie poziomu zatrudnienia. Aktywizacja tych osób stanowi wyzwanie dla polityki publicznej, ponieważ większość z nich nie szuka zatrudnienia, a więc nie korzysta ze wsparcia instytucji rynku pracy. Kobiety nie szukają pracy głównie ze względu na obowiązki rodzinne i opiekuńcze, mężczyźni ze względu na zły stan zdrowia lub niepełnosprawność. Zwiększanie dostępności żłobków, przedszkoli i innych form opieki dla dzieci, umożliwianie pracy w niepełnym wymiarze czasu, poprawa dostępności architektonicznej i transportu mogą ułatwić wejście na rynek pracy osobom biernym zawodowo, które chciałyby pracować. Aktywne upowszechnianie oferty aktywizacyjnej wśród bezrobotnych, którzy są poza rejestrami urzędów pracy, umożliwi dotarcie do tej grupy.

Fakty i liczby

- **12%** osób w wieku 15–29 lat w Polsce nie pracuje i jednocześnie się nie uczy (NEET). To ponad 750 tysięcy młodych osób.
- **70%** z nich to osoby bierne zawodowo, czyli nieposzukujące zatrudnienia.
- **50%** z nich nie ma doświadczenia zawodowego.
- Ponad **80%** młodych kobiet biernych zawodowo z grupy NEET nie szuka zatrudnienia ze względu na obowiązki rodzinne lub opiekuńcze.
- Ponad **70%** młodych osób niepracujących i nieuczących się pozostaje poza rejestrami urzędów pracy.

Odsetek młodych osób niepracujących i nieuczących się (NEET)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu za 2018 r.

Wprowadzenie

W Polsce mamy najlepszą od lat sytuację gospodarczą – bezrobocie spada, coraz więcej osób znajduje zatrudnienie. Pracodawcy nie mogą znaleźć chętnych do pracy, więc szukają pracowników za granicą. Mimo to 750 tysięcy młodych osób jednocześnie ani nie pracuje, ani nie uczy się. Nie mogą znaleźć pracy lub jej w ogóle nie szukają. Nazywani są NEET-ami (ang. not in employment, education or training).

Długotrwałe bezrobocie w młodym wieku może prowadzić do negatywnych konsekwencji w przyszłości – zmniejsza szanse na znalezienie pracy i odpowiednie zarobki na dalszych etapach życia, zwiększa ryzyko ubóstwa. Część tych osób mogłaby pracować, ale pozostaje na utrzymaniu rodziny lub pobiera zasiłki.

Dlaczego więc nie pracują ani nie podnoszą swoich kwalifikacji? Media często piszą, że są to osoby leniwe, niezaradne, zniechęcone, roszczeniowe. Młodzież, której „nie chce się chcieć”. To zbyt uproszczony obraz. Jest to zróżnicowana grupa i różne są przyczyny braku pracy. Pokazujemy, że większość młodych niepracujących i nieuczących się w Polsce to osoby biernie zawodowo, czyli takie, które pracy w ogóle nie szukają – głównie ze względu na obowiązki opiekuńcze, sytuację rodzinną, zły stan zdrowia lub niepełnosprawność. Część chciałaby wrócić na rynek pracy, ale ze względu na różne bariery, np. trudności w łączeniu życia rodzinnego z zawodowym, nie może tego zrobić. Większość mieszka na terenach wiejskich i w małych miejscowościach. Osoby te mają gorszy dostęp do atrakcyjnych miejsc pracy, placówek świadczących opiekę nad dziećmi czy urzędów pracy. Połowa młodych osób niepracujących i nieuczących się nie ma doświadczenia zawodowego.

Aktywizacja tych osób stanowi wyzwanie dla polityki publicznej. Ze względów demograficznych (starzenie się ludności, malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym) pożądane jest dalsze zwiększanie poziomu zatrudnienia, jednak wymaga ono kompleksowych działań. Urzędy pracy docierają do niewielkiej grupy – głównie aktywnie poszukujących pracy. Dlatego warto położyć większy nacisk na likwidowanie przyczyn bierności zawodowej. Przykładem takich rozwiązań może być rozwój dostępnych i wysokiej jakości żłobków, przedszkoli oraz innych form opieki dla dzieci, umożliwienie pracy w niepełnym wymiarze czasu, zwiększanie dostępności architektonicznej, cyfrowej i transportu, atrakcyjne warunki zatrudnienia dla osób z niepełnosprawnościami. Służyć temu może również promowanie oferty aktywizacyjnej wśród osób będących poza rejestrami urzędów pracy, szczególnie tych zamieszkujących obszary wiejskie i mniejsze miejscowości.

Opracowanie składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiono charakterystykę młodych osób niepracujących i nieuczących się w Polsce na tle Unii Europejskiej. W drugiej przeanalizowano krajową i unijną politykę wsparcia wobec tej grupy. Część trzecia zawiera wnioski dla polityki publicznej.

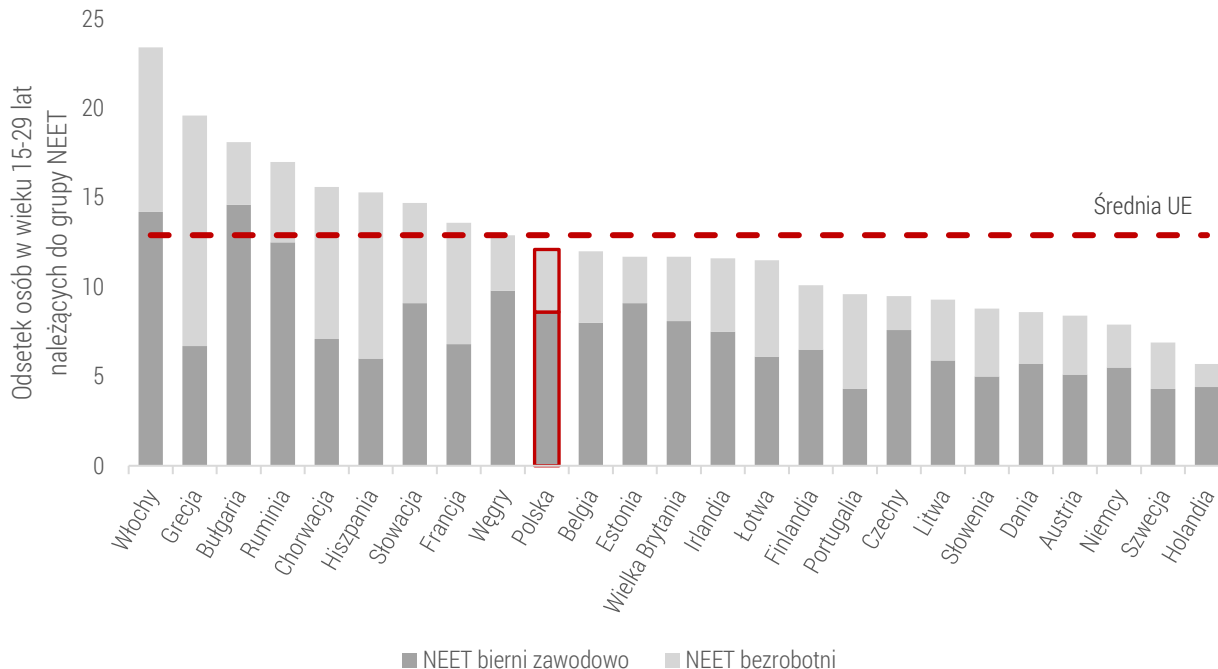
1. Charakterystyka młodych osób niepracujących i nieuczących się w Polsce na tle innych państw UE

Odsetek młodych osób niepracujących i nieuczących się w Polsce jest nieco niższy od średniej unijnej. W Polsce poza rynkiem pracy i systemem edukacji pozostaje 12% osób w wieku 15–29 lat, czyli ok. 750 tysięcy młodych Polaków. Średnia unijna to 13%, ale pomiędzy poszczególnymi państwami występują znaczne różnice. Najwyższy wskaźnik NEET notują Włochy i Grecja (23% i 20%), najniższy Szwecja i Holandia (7% i 6%). W porównaniu do państw Europy Środkowo-Wschodniej wypadamy średnio – lepiej niż Węgry, Słowacja, Chorwacja, Rumunia i Bułgaria, ale gorzej niż Słowenia, Czechy i kraje bałtyckie.

Ramka 1. Co oznacza skrót NEET?

NEET to akronim angielskiego wyrażenia not in employment, education or training. Terminem tym określa się osoby młode, które jednocześnie nie pracują (są bezrobotne lub bierne zawodowo), nie uczą się i nie szkolą. Najczęściej przyjmuje się, że są w wieku 15–29 lat, choć nie jest to reguła. Wskaźnik NEET, którym posługujemy się w tym opracowaniu, to po prostu odsetek młodych osób niepracujących i nieuczących się wśród ogółu ludzi w danej grupie wieku. Jest on wykorzystywany m.in. przez Komisję Europejską do monitorowania sytuacji osób młodych na rynku pracy.

Wykres 1. W Polsce odsetek młodych osób niepracujących i nieuczących się jest nieco niższy od średniej unijnej. Większość z nich nie szuka pracy.

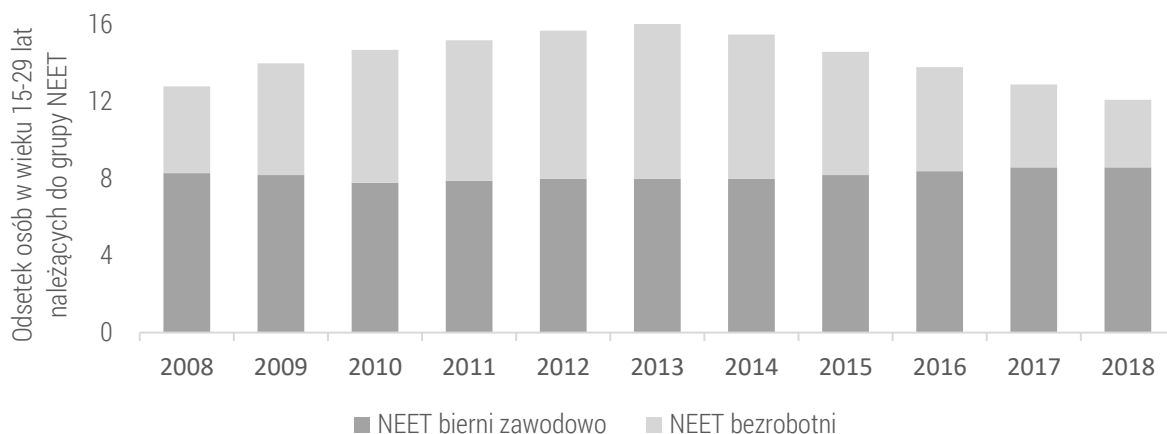

Uwagi: kolorem czerwonym oznaczono Polskę. Pominięto Cypr, Luksemburg i Malte.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu za 2018 r.

Od kilku lat odsetek młodych osób niepracujących i nieuczących się spada dzięki dobrej sytuacji ekonomicznej. Dotyczy to zarówno Polski, jak i całej Unii Europejskiej. Osoby młode szczególnie ciężko odczuły skutki kryzysu ekonomicznego. Bezrobocie w tej grupie rosło szybciej niż wśród osób starszych. Od kilku lat poprawia się sytuacja gospodarcza i jednocześnie spada odsetek młodych niepracujących i nieuczących się (z 16% w 2013 r. do 12% w 2018 r.). Obecnie jest on niższy niż przed kryzysem. Spada jednak odsetek osób bezrobotnych, podczas gdy odsetek biernych zawodowo jest niezależny od sytuacji na rynku pracy i polityki publicznej. W Unii Europejskiej od dziesięciu lat jest na stałym poziomie (8%). W Polsce wzrósł z 8% w 2016 r. do 9% w 2018 r.

Wykres 2. Odsetek młodych osób niepracujących i nieuczących się spada dzięki dobrej sytuacji ekonomicznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu dla Polski za 2018 r.

Większość grupy NEET to osoby biernie zawodowo, czyli nieposzukujące zatrudnienia. Stanowią one ponad 70% młodych niepracujących i nieuczących się (ok. 60% w Unii Europejskiej). To ponad pół miliona osób. Bezrobotnych jest ponad 200 tysięcy. Relatywnie niewielki odsetek to osoby długotrwale bezrobotne, czyli takie, które szukają pracy ponad rok (17%). Rozróżnienie na osoby bezrobotne i biernie zawodowo jest istotne, ponieważ mają one inną motywację do pracy i mogą wymagać innego rodzaju wsparcia (zob. ramka 2). Dlaczego młodzi Polacy nie szukają zatrudnienia?

Ramka 2. Bezrobotni a bierni zawodowo – jakie są między nimi różnice

W opracowaniu wykorzystujemy definicje stosowane w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Osoby bezrobotne to takie, które nie pracują, ale aktywnie poszukują pracy i są gotowe ją podjąć. Nie jest to tożsame z posiadaniem statusu osoby bezrobotnej. Odpowiednie dla nich mogą być rozwiązania, które pomagają zdobyć doświadczenie lub dopasować kwalifikacje do potrzeb pracodawców (np. staże, szkolenia, kursy zawodowe itp.). Osoby te w największym stopniu mogą skorzystać z oferty instytucji rynku pracy.

Osoby biernie zawodowo to takie, które nie pracują i nie szukają pracy lub szukają pracy, ale nie są zdolne do jej podjęcia. Nie korzystają one raczej ze wsparcia instytucji rynku pracy. Głównymi przyczynami bierności zawodowej osób z grupy NEET są obowiązki rodzinne i opiekuńcze, zły stan zdrowia lub niepełnosprawność. Prawie 40% tych osób deklaruje chęć powrotu do pracy zawodowej. Zwiększeniu stopnia zatrudnienia w tej grupie może służyć likwidacja barier, które im to uniemożliwiają. Warto również docierać do nich z ofertą aktywizacyjną.

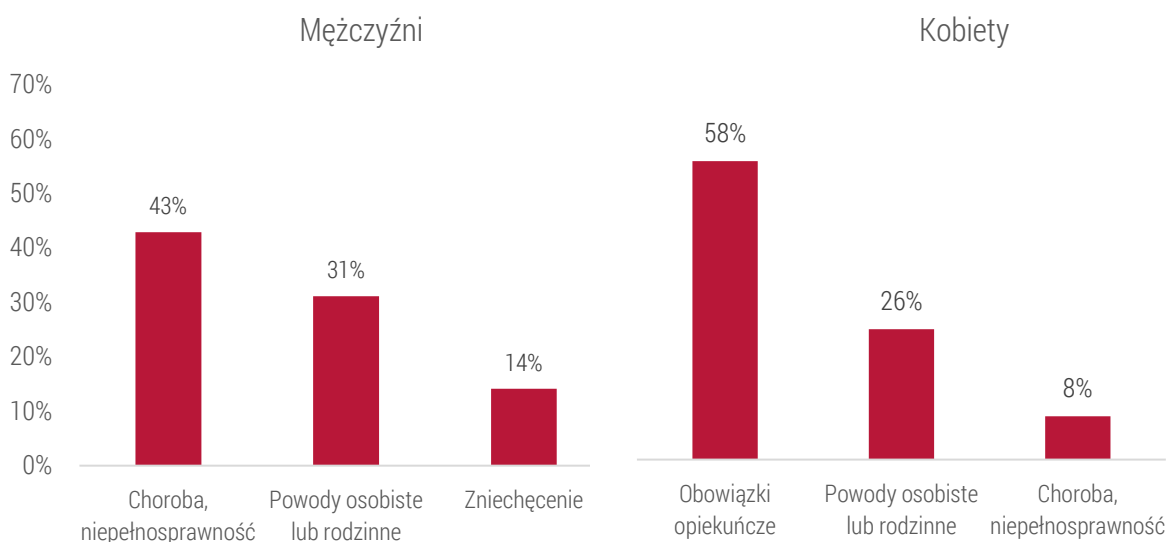
Według BAEL osoby czasowo niewykonyjące pracy z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego lub wypoczynkowego uznawane są za osoby pracujące.

Kobiety nie szukają pracy ze względu na obowiązki opiekuńcze. Przyczynę tę wskazuje 58% kobiet. Kolejne 26% deklaruje, że brak aktywności zawodowej związany jest z innymi powodami rodzinnymi lub osobistymi. Część kobiet chciałaby wrócić na rynek pracy, ale ma trudności z pogodzeniem obowiązków rodzinnych z życiem zawodowym. Składać się może na to kilka czynników – m.in. niska dostępność tanich i wysokiej jakości placówek świadczących opiekę nad dziećmi, nieatrakcyjne finansowo oferty pracy jako alternatywa dla pozostania w domu, brak możliwości pracy w niepełnym wymiarze lub ustalenia elastycznych godzin, niewielkie zaangażowanie mężczyzn w wychowywanie dzieci, świadczenia pieniężne ze strony państwa stanowiące zachętę do pozostania w domu (Magda, 2019). Choć rośnie liczba żłobków i przedszkoli, a także powstają nowe formy opieki (kluby dziecięce, dzienni opiekunowie), to ich dostępność jest wciąż ograniczona, szczególnie dla mieszkańców małych miejscowości i obszarów wiejskich (Magda, 2019). Cena usług prywatnych jest wysoka, więc niewiele osób na nią stać. Jeśli pochłania dużą część budżetu domowego, jedna osoba (zazwyczaj kobieta) decyduje się zostać w domu.

Mężczyźni jako powód nieposzukiwania pracy najczęściej wskazują zły stan zdrowia lub niepełnosprawność. Tę przyczynę wskazuje 43% mężczyzn. Sytuacja osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy w Polsce jest coraz lepsza, ale wskaźnik zatrudnienia w tej grupie jest wciąż niski. Przyczyny ich niskiej aktywności zawodowej są związane m.in. ze stereotypami i uprzedzeniami, niedostępnością usług transportowych, barierami architektonicznymi czy cyfrowymi, które utrudniają im funkcjonowanie w społeczeństwie, postawą ich i ich rodzin (np. niektórzy rezygnują z poszukiwania pracy z obawy przed utratą renty). Część osób z niepełnosprawnościami może pracować tylko w określonych warunkach, wymaga dostosowania miejsca pracy – nie wszyscy pracodawcy są chętni, żeby takie udogodnienia wprowadzać. Problemem może być również niewystarczające wsparcie w obszarze zdrowia psychicznego – w Polsce coraz więcej młodych osób potrzebuje pomocy psychiatrycznej, a nakłady na służbę zdrowia w tym zakresie są niewystarczające.

Wykres 3. Kobiety nie szukają pracy głównie ze względu na obowiązki opiekuńcze, mężczyźni ze względu na chorobę lub niepełnosprawność.

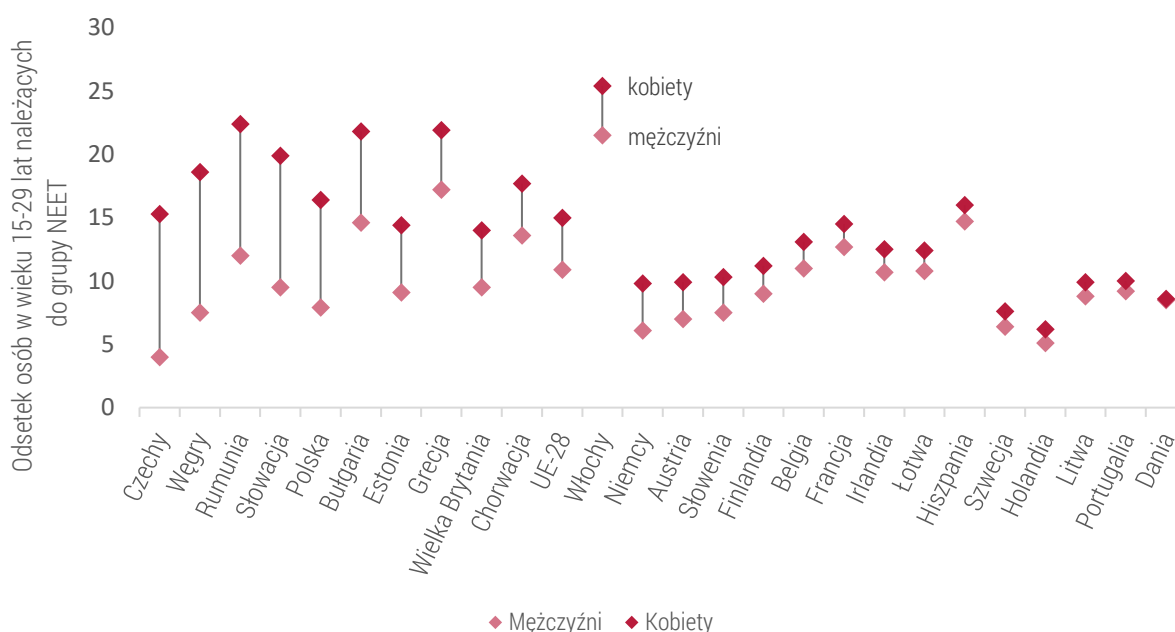
Trzy główne przyczyny nieposzukiwania pracy przez młode osoby niepracujące i nieuczące się w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych *Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności dla Polski za 2018 r.*

Wśród młodych osób niepracujących i nieuczących się przeważają kobiety. Jest tak w całej Unii Europejskiej. Polska znajduje się jednak w grupie tych państw Europy Środkowo-Wschodniej, w których różnice pomiędzy kobietami i mężczyznami są największe. To jednocześnie te kraje, w których kobiety najczęściej wskazują obowiązki opiekuńcze jako główną przyczynę nieposzukiwania pracy. W Polsce nie pracuje i nie uczy się 16% kobiet i 8% mężczyzn w wieku 15–29 lat (średnia dla UE to odpowiednio 15% i 11%). Różnice pomiędzy płciami nie występują w grupie wieku 15–19 lat – do NEET należy ok. 3% kobiet i 3% mężczyzn. Rosną natomiast wraz z wiekiem (zob. wykres 5). Wśród osób mających 25–29 lat nie pracuje i nie uczy się 26% kobiet i 9% mężczyzn.

Wykres 4. We wszystkich państwach Unii Europejskiej więcej niepracujących i nieuczących się jest wśród kobiet niż wśród mężczyzn.

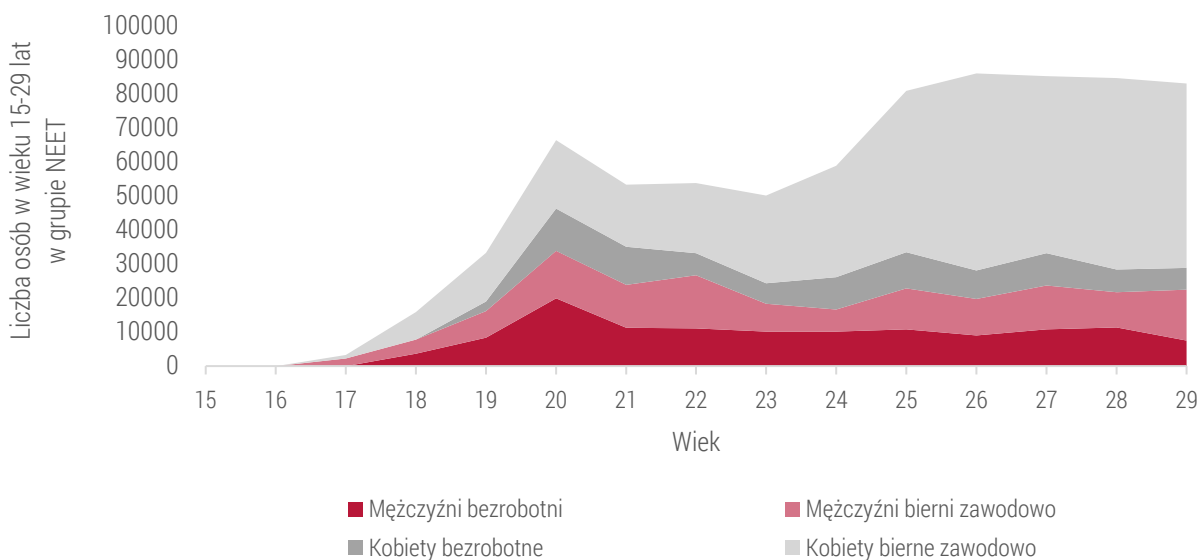
Uwagi: uszeregowanie od największej do najmniejszej różnicy pomiędzy kobietami i mężczyznami. Pominięto Cypr, Luksemburg i Malte.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu za 2018 r.

Młodzi niepracujący i nieuczący się to głównie osoby powyżej 25 roku życia. Zjawisko NEET w niewielkim stopniu dotyczy osób przedwcześnie kończących edukację. W tym obszarze notujemy lepsze wyniki niż inne państwa Unii Europejskiej – w najmłodszej grupie (15–19 lat) nie uczy się i nie pracuje 3% młodych osób, podczas gdy średnia unijna wynosi 6%. Od pewnego wieku wśród młodych niepracujących i nieuczących się zaczynają przeważać bierne zawodowo kobiety – to głównie one podnoszą średnią wieku.

Większość młodych osób z grupy NEET mieszka w małych miejscowościach lub na obszarach wiejskich. Na wsi i w miejscowościach do 20 tysięcy mieszkańców żyje 68% młodych osób niepracujących i nieuczących się. To o 10 punktów procentowych więcej niż wśród ogółu osób w wieku 15–29 lat. Osoby te mają mniejszy dostęp do atrakcyjnych miejsc pracy, żłobków i przedszkoli, czy instytucji rynku pracy. Mają również ograniczony dostęp do transportu publicznego, co zmniejsza ich mobilność.

Wykres 5. Wraz z wiekiem w grupie młodych osób niepracujących i nieuczących się zaczynają przeważać kobiety nieaktywne zawodowo.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności dla Polski za 2018 r.

2. Polityka państwa wobec młodych osób

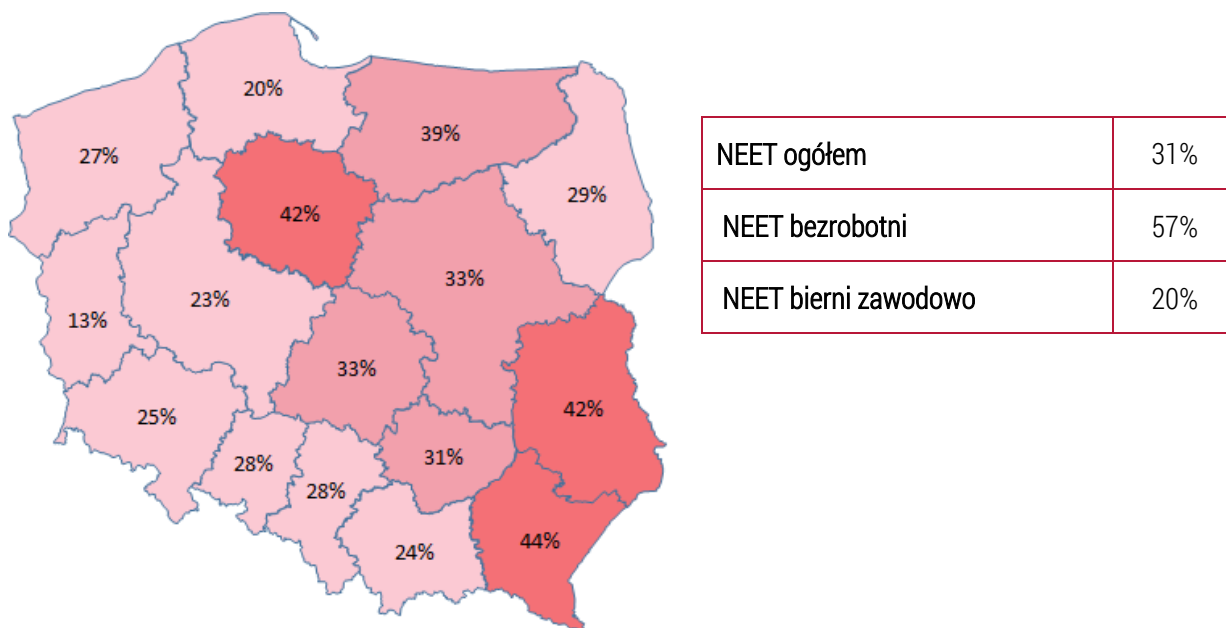
Większość osób z grupy NEET nie korzysta ze wsparcia urzędów pracy, dlatego trudno do nich dotrzeć. Poza rejestrami publicznych służb zatrudnienia znajduje się ok. 70% młodych osób niepracujących i nieuczących się. Również w innych krajach Unii Europejskiej odsetek ten jest wysoki. Działania państwa, mające na celu przeciwdziałanie bezrobociu, realizowane są w dużej mierze przez urzędy pracy. Wspierają one młode osoby w zdobywaniu doświadczenia zawodowego i podnoszeniu kwalifikacji. Finansują m.in. staże, kursy, szkolenia, pokrywają koszty związane z założeniem firmy. Jednak, żeby z nich skorzystać, trzeba zarejestrować się jako osoba bezrobotna. Większość młodych NEET tego nie robi. Dlaczego?

Osoby z tej grupy nie rejestrują się w urzędach pracy, ponieważ w większości są biernie zawodowo, czyli nie poszukują zatrudnienia. Nie są więc zainteresowane ofertą tych instytucji i same się do nich nie zgłaszają, ponieważ nie uzyskują w nich kompleksowego wsparcia. Choć urzędy pracy oferują wsparcie osobom powracającym na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dzieci (np. refundację części kosztów poniesionych w związku z opieką nad dzieckiem lub osobą zależną, grant na telepracę, świadczenie aktywizacyjne), instrumenty te są rzadko wykorzystywane.

Urzędy pracy nie docierają jednak również do dużej części osób bezrobotnych, czyli szukających pracy. Poza ich rejestrami pozostaje 43% młodych bezrobotnych z grupy NEET. Osoby te mogłyby skorzystać ze wsparcia, bo urzędy pracy mają im wiele do zaoferowania, ale część może nie wiedzieć o możliwości uzyskania pomocy, a inni mogą mieć trudności z dojazdami do najbliższej placówki – szczególnie ci, zamieszkujący tereny wiejskie i małe miejscowości. Urzędy pracy ulokowane są najczęściej w miastach powiatowych. Nie wszyscy bezrobotni mają czas i pieniądze, żeby do nich dojeżdżać, szukają więc pracy na własną rękę, przez rodzinę lub znajomych.

Mapa 1. Większość młodych niepracujących i nieuczących się nie rejestruje się w urzędach pracy.

Odsetek osób z grupy NEET zarejestrowanych w urzędach pracy

Uwaga: uwzględniono osoby w wieku 18–29 lat ze względu na fakt, że młodsze nie mogą rejestrować się w urzędach pracy jako bezrobotne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności dla Polski za 2018 r.

Niektóre urzędy pracy aktywnie upowszechniają ofertę aktywizacyjną wśród młodych, dzięki temu docierają do osób, które same by się do urzędu nie zgłosiły. Urzędnicy są obecni w szkołach, na wydarzeniach lokalnych, prowadzą mobilne punkty pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego, które docierają do obszarów wiejskich, oddalonych od urzędu. Współpracują z ośrodkami pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi. Nie czekają, aż osoby te same się do nich zgłoszą, tylko wychodzą im naprzeciw. Nie są to działania częste i niewiele urzędów je podejmuje. Może to wynikać z braków kadrowych – choć z roku na rok zmniejsza się liczba bezrobotnych w rejestrach, to zostają w nich ci najbardziej wymagający wsparcia. Są w Polsce urzędy, w których na jednego doradcę klienta przypada kilkaset osób bezrobotnych (MRPiPS, 2018).

Ramka 3. W jaki sposób instytucje rynku pracy mogą docierać z ofertą aktywizacyjną do osób młodych?

Mobilne punkty informacyjne, np. minibusy, za pomocą których doradcy zawodowi i pośrednicy pracy docierają do osób zamieszkujących obszary wiejskie i małe miejscowości. Dzięki temu mają one dostęp do usług pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, szkoleń z zakresu planowania kariery itp.

Stacjonarne punkty informacji zawodowej ulokowane poza siedzibą urzędu, np. w placówkach gminnych, w których pośrednicy pracy i doradcy zawodowi pełnią dyżury. Mieszkańcy małych miejscowości nie muszą dojeżdżać do najbliższego urzędu pracy, bo usługi pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego mogą otrzymać blisko miejsca zamieszkania.

Obecność na wydarzeniach lokalnych – część urzędów aktywnie promuje ofertę aktywizacyjną podczas rozmaitych wydarzeń lokalnych. Współpracują w tym zakresie z gminami, które informują o tym, co aktualnie dzieje się na ich terenie. Urzędnicy pojawiają się na tych wydarzeniach i udzielają informacji na temat możliwych form wsparcia.

W niewielkim stopniu wykorzystywany jest potencjał innych instytucji. Dotyczy to np. organizacji pozarządowych, Ochotniczych Hufców Pracy. Za przykład mogą posłużyć tutaj „Gwarancje dla młodzieży”. Jest to największy unijny program skierowany do młodych osób niepracujących i nieuczących się (zob. ramka 4). Stwarza on szansę na realizację nowatorskich działań, ale w praktyce nie oferuje wielu usług innych niż podstawowa działalność instytucji rynku pracy. Realizowany jest głównie przez urzędy pracy i oferuje podobne formy wsparcia. Odpowiadają one na potrzeby relatywnie wąskiej grupy osób.

Do programu zostały włączone również inne instytucje – m.in. Ochotnicze Hufce Pracy i organizacje pozarządowe, ale aktywizują one niewielką, w porównaniu do urzędów pracy, część uczestników. Wydaje się, że ich potencjał nie jest w pełni wykorzystany – często działają w społecznościach lokalnych, są bliżej osób niepracujących, mogą oferować więcej form wsparcia (urzędy pracy mogą oferować tylko te formy, które są wymienione w ustawie), w ich projektach mogą brać udział osoby niezarejestrowane jako bezrobotne. Ochotnicze Hufce Pracy dysponują bogatą siecią ponad 700 placówek, mają doświadczenie w pracy z tzw. trudną młodzieżą, która w największym stopniu zagrożona jest wykluczeniem społecznym, współpracują ze szkołami i placówkami szkolno-wychowawczymi.

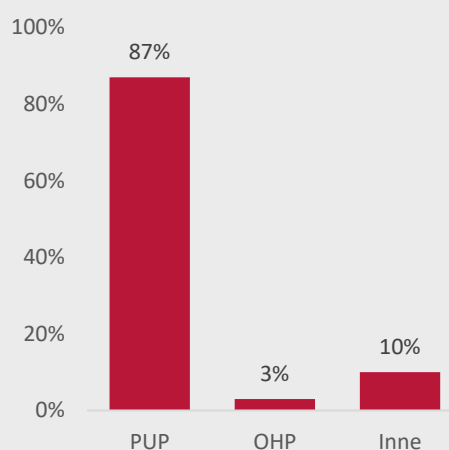
Ramka 4. Gwarancje dla młodzieży

Jest to najważniejszy program Unii Europejskiej skierowany do młodych osób niepracujących i nieuczących się. Wdrażany jest przez państwa członkowskie od 2014 r. Jego celem jest zapewnienie młodym osobom oferty pracy, szkolenia lub stażu w ciągu 4 miesięcy od utraty zatrudnienia lub zakończenia szkoły. Każdego roku w Unii Europejskiej korzysta z niego ok. 5 milionów osób. W Polsce program skierowany jest do osób w wieku od 15 do 29 lat i finansowany ze środków krajowych i unijnych. Realizowany jest głównie przez powiatowe urzędy pracy. W ramach programu najczęściej uczestników korzysta ze standardowych form wsparcia – pośrednictwa pracy, staży i doradztwa zawodowego.

Wykres 6. Najczęściej przyznawane formy wsparcia w programie Gwarancje dla Młodzieży

Wykres 7. Odsetek uczestników programu Gwarancje dla Młodzieży

Uwagi: dane na wykresach dotyczą programu Gwarancje dla Młodzieży realizowanego w ramach I osi priorytetowej PO WER.

Źródło: Hardy et al. (2018). Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Warszawa

3. Podsumowanie i wnioski dla polityki publicznej

Osoby należące do grupy NEET w Polsce, to głównie osoby bierne zawodowo, czyli nieposzukujące zatrudnienia. Część z nich mogłaby pracować, ale pozostaje poza rynkiem pracy m.in. ze względu trudności w łączeniu życia rodzinnego z zawodowym, czy trudności ze znalezieniem pracy ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność. Większość młodych osób niepracujących i nieuczących się pozostaje poza zasięgiem publicznych służb zatrudnienia. Zwiększeniu zatrudnienia tej grupy mogą służyć poniższe działania.

Urzędy pracy powinny starać się rozpowszechniać ofertę aktywizacyjną wśród osób pozostających poza rejestrami. Dzięki temu mogą dotrzeć do tych, którzy sami by się do urzędu nie zgłosili – szczególnie mieszkańców obszarów wiejskich i małych miejscowości. Dla wielu osób niepracujących ich oferta może być atrakcyjna – nawet dla tych, którzy obecnie pracy nie szukają. Mogą oni brać udział w ogólnodostępnych wydarzeniach organizowanych przez te instytucje, takich jak targi pracy czy edukacji. Urzędy mają do tego narzędzia: np. mobilne punkty pośrednictwa pracy i informacji zawodowej, promowanie oferty aktywizacyjnej podczas wydarzeń lokalnych czy stała współpraca z lokalnymi instytucjami (organizacjami pozarządowymi, ośrodkami pomocy społecznej). Istotne jest również rozwijanie współpracy ze szkołami, ponieważ młodzi ludzie już na tym etapie podejmują decyzje zawodowe. Działania te często nie niosą za sobą dużych kosztów, wymagają natomiast zaangażowania pracowników.

W większym stopniu można wykorzystać potencjał organizacji pozarządowych i Ochotniczych Hufców Pracy, szczególnie w ramach programu „Gwarancje dla młodzieży”. Instytucje te, w porównaniu do urzędów pracy, aktywizują niewielu uczestników programu. Dysponują one jednak bogatą siecią placówek w całym kraju, prowadzą działania również w małych miejscowościach i na obszarach wiejskich, na które trudniej dotrzeć pracownikom urzędów pracy. Są zakorzenione w lokalnych społecznościach, mają doświadczenie w pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym, współpracują ze szkołami i ośrodkami szkolno-wychowawczymi. Mogą wspierać osoby niepracujące kompleksowo i oferować inne niż urzędy pracy formy pomocy. W ich projektach mogą brać udział osoby niezarejestrowane jako bezrobotne.

Zwiększeniu zatrudnienia służyć mogą również działania ułatwiające łączenie życia rodzinnego z zawodowym. Zwiększanie dostępności wysokiej jakości żłobków i przedszkoli, rozwój nowych form opieki nad dzieckiem, tworzenie atrakcyjnych warunków zatrudnienia dla osób wychowujących dzieci, umożliwianie pracownikom pracy w niepełnym wymiarze czy promowanie bardziej partnerskiego modelu rodziny, w którym zarówno kobieta, jak i mężczyzna pracują zawodowo i dzielą się obowiązkami wychowawczymi to rozwiązania, które mogą umożliwić wejście lub powrót na rynek pracy kobietom, które chciałyby pracować, ale trudno im połączyć życie rodzinne z zawodowym.

Istotne są również działania umożliwiające podjęcie pracy osobom z niepełnosprawnościami. Część z nich mogłaby podjąć pracę, ale tego nie robi ze względu na różne bariery. Działania, które mają wpływ na wzrost poziomu zatrudnienia w tej grupie, to m.in. likwidacja barier cyfrowych, architektonicznych i infrastrukturalnych, zwiększanie dostępności usług transportowych, zwiększanie dostępu do edukacji i usług aktywizacji zawodowej, dostosowywanie miejsc pracy, zachęcanie pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością, zwalczanie stereotypów na ich temat, wzrost nakładów finansowych na służbę zdrowia w zakresie zdrowia psychicznego.

Bibliografia

1. Eurofound (2016). Exploring the diversity of NEETs, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
2. European Commission (2015). PES practices for the outreach and activation of NEETs.
3. Hardy et al. (2018). Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Warszawa.
4. International Labour Organization (2017). Mapping outreach practices to support inactive young people in re-entering education or gaining employment. Geneva: ILO.
5. Magda I. (2019). „Jak zwiększyć aktywność zawodową Polek?”, IBS Policy Paper 2/2019, Warszawa (w przygotowaniu).
6. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2019). Informacja o stanie i strukturze zatrudnienia w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy w 2018 r. Warszawa.
7. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2019). Realizacja Gwarancji dla Młodzieży w Polsce w 2018 roku. Warszawa.
8. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2018). Dobre praktyki – doświadczenia urzędów pracy w pracy z osobami długotrwale bezrobotnymi. Warszawa.
9. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2018). Dobre praktyki – doświadczenia powiatowych urzędów pracy. Warszawa.
10. OECD (2016). Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators, OECD Publishing, Paris.

Mateusz Smoter

Instytut Badań Strukturalnych

mateusz.smoter@ibs.org.pl

Seria IBS Policy Paper

Seria IBS Policy Paper w przystępnej formie prezentuje wyniki badań ekonomicznych w celu podniesienia jakości debaty publicznej.

Redaktor serii - Jan Rutkowski

IBS Policy Paper 03/2019

ISSN: 2451-4365

Redakcja językowa – Dorota Ciborowska

Informacje dodatkowe

Dziękuję Janowi Rutkowskiemu i Idze Magdzie za pomocne uwagi i komentarze.

Treść niniejszej publikacji wyraża poglądy autora i niekoniecznie jest tożsama ze stanowiskiem Instytutu Badań Strukturalnych. Stosuje się zwyczajowe zastrzeżenia.

Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat i GUS. Instytucje te nie ponoszą odpowiedzialności za przedstawione wyniki i wnioski.

Publikacja powstała w ramach projektu „Youth Employment PartnerSHIP”, który ma na celu przeciwdziałanie bezrobociu wśród osób młodych. Bada efektywność instrumentów wsparcia ludzi młodych, którzy nie pracują się i nie uczą w czterech krajach: Polsce, Hiszpanii, we Włoszech i na Węgrzech. Projekt finansowany jest przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię, w ramach EEA and Norway Grants Fund for Youth Employment (Funduszu na Rzecz Zatrudnienia Młodzieży EEA i Funduszy Norweskich).

O IBS

Instytut Badań Strukturalnych jest niezależną i apolityczną fundacją naukową. W pracy badawczej koncentrujemy się na analizie ekonomicznej oraz ocenie skutków polityk publicznych w obszarze: rynku pracy, demografii, edukacji, polityki rodzinnej, finansów publicznych oraz energii i klimatu. Korzystamy z nowoczesnych narzędzi modelowych, statystycznych, ekonometrycznych i informatycznych. Badania realizujemy z dbałością o metodologię i obiektywizm.

Od początku działalności (2006 r.) zrealizowaliśmy blisko 200 projektów naukowych, w tym m.in. dla Banku Światowego, OECD, ministerstw, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Kancelarii Prezydenta RP, Narodowego Banku Polskiego, organizacji przedsiębiorców oraz dla innych stowarzyszeń i fundacji. Wyniki badań Instytutu są ogólnie dostępne, a szczególną rolę w ich upowszechnianiu pełnią dwie serie wydawnicze: IBS Working Paper oraz IBS Policy Paper. Wszystkie artykuły, raporty, jak i informacje o naszych projektach oraz konferencjach znajdują się w serwisie ibs.org.pl.

e-mail: ibs@ibs.org.pl

twitter: [@ibs_thinktank](https://twitter.com/ibs_thinktank)